

Ubuntu – afrykańska filozofia społecznej jedności

15 października 2022

Współczesny, techniczny świat cierpi na bardzo poważną chorobę, jaką jest separacja. Jest to poczucie oddzielenia pomiędzy ludźmi oraz oddzielenia od otaczającej nas przyrody. Ten emocjonalny stan tworzy permanentny lęk, który jest przeważnie głęboko ukryty. Wyraża się on w chęci kontrolowania rzeczywistości, ludzi, przyrody, jak również w zaspakajaniu swojego emocjonalnego głodu nadmierną konsumpcją dóbr, co pociąga za sobą wzmożoną produkcję odpadów i eksploatację zasobów przyrody z opłakanym skutkiem również dla ludzi. Lekarstwem na chorobę oddzielenia może być powrót do źródeł, co nie oznacza oczywiście porzucenia miast i techniki. W tradycyjnych społecznościach zachowały się bardzo silne więzi rodzinne i społeczne, które pomagają im przetrwać nawet bardzo trudne warunki i czasy.

Wśród rdzennych plemion Republiki Południowej Afryki od dawien dawna istnieje bardzo szczególna filozofia, zwana Ubuntu.

Ubuntu to afrykańskie słowo o uniwersalnym znaczeniu. Ta filozofia ukazuje potencjał do bycia człowiekiem stawiając wartość wspólnoty ponad własny interes. Pozwala rozkwitnąć wzajemnej pomocy w duchu służby, w okazywaniu wzajemnego szacunku oraz w byciu uczciwym i godnym zaufania.

Kwintesencję Ubuntu wyrażają następujące powiedzenia: „Jestem jaki jestem, ze względu na to, kim my wszyscy jesteśmy”, „Jestem osobą dzięki innym osobom” i „Jestem dlatego, bo ty jesteś”.

W Xhosa, jednym z 11 oficjalnych języków Republiki Południowej Afryki Ubuntu jest wyrażane w następujący sposób: Umntu ngumntu ngabanye abantu – „Ludzie są ludźmi dzięki innym ludziom” oraz „Jestem człowiekiem, ponieważ należę do

wspólnoty ludzkiej i postrzegam innych oraz traktuje ich odpowiednio jako ludzi”.

Inny z afrykańskich sposobów wyrażania Ubuntu mówi: „Twój ból jest moim bólem, twój dobrobyt jest moim dobrobytem, twoje ocalenie jest moim ocaleniem”. Ta filozofia mówi o tym, jak jednostka jest silnie osadzona we wspólnocie, że jej osobista identyfikacja jest określona przez to, co ona daje swojej wspólnocie.

Ciekawie oddaje ducha Ubuntu przykład przywitania w kolejnym z południowoafrykańskich języków Shona: „Dzień dobry! Czy dobrze spałeś? – Spałem dobrze, jeśli ty spałeś dobrze”. „Jak ci idzie dzień? – Dobrze, jeśli twój idzie dobrze.” Takich pozdrowień używa się zarówno w stosunku do członków rodziny, przyjaciół, jak i do obcych spotkanych na drodze.

Kraj należący do pięciu wschodzących gospodarek świata – Republika Południowej Afryki, ma za sobą trudną historię kolonizacji, krwawych wojen, apartheidu (segregacji rasowej) i wciąż aktualny problem wielkiego bezrobocia wśród młodych, a także gwałtów, przestępczości, choroby AIDS, bezrobocia itp. Jednak na przykładzie tego kraju możemy zaobserwować, jak ta niezwykła, a za razem tak podstawowa filozofia używana jest do leczenia społecznych ran i uzdrawiania wzajemnych relacji. To właśnie dzięki tej filozofii możliwe były w tym kraju przemiany prowadzące do upadku apartheidu i rozpoczęcia procesu wielkiego pojednania w RPA. To właśnie z tej filozofii czerpał prezydent Nelson Mandela i arcybiskup Kościoła Anglikańskiego w RPA Desmond Tutu, którzy przyczynili się do rozpoczęcia tych procesów.

Wartości płynące z Ubuntu inspirują działalność wielu społecznych organizacji w RPA, np. Południowoafrykańskiej Fundacji Ubuntu, która zajmuje się m.in. dziećmi i młodzieżą z ulicy, edukacją oraz wdrażaniem tej filozofii do etyki biznesu i szkolnictwa.

Według Ubuntu w każdym człowieku istnieje ogromne źródło potencjału. W obrębie tego wewnętrznego źródła ludzkiego potencjału leży pięć zasobów osobistej siły i społecznej harmonii. Są to świadomość, współczucie, kreatywność, współpraca i kompetencja. Tych pięć ludzkich możliwości/jakości jest uniwersalnych – przynależą każdemu człowiekowi i każdej kulturze i wyrażają się na każdym obszarze ludzkiego funkcjonowania. Obudzenie i rozprzestrzenienie tych pięciu jakości zarówno u jednostek, jak i wśród grup i organizacji jest wręcz kluczowe dla osiągnięcia ludzkiej jedności, pomyślności, dobrostanu oraz zwykłego przetrwania. Tym właśnie zajmuje się Południowoafrykańska Fundacja Ubuntu.

Prezydent Nelson Mandela był traktowany jako uosobienie Ubuntu. Potrafił przebaczyć największe krzywdy, jakie doznał od Białych. Spędził wiele lat w więzieniu. Zapytany, czym jest dla niego Ubuntu odpowiedział tymi słowami: „Podróżny przemierzający kraj może się zatrzymać w wiosce i nie musi prosić o jedzenie i wodę. Ludzie dadzą mu jeść i ugoszczą go. Jest to jeden z aspektów Ubuntu, jeden z wielu. Ubuntu nie oznacza oczywiście, że ludzie nie powinni się zajmować sami sobą. Dlatego należy postawić sobie następujące pytanie: Czy zamierzasz zająć się sobą, aby umożliwić wspólnocie wokół ciebie stać się lepszą?”

Arcybiskup Desmond Tutu tak mówił o Ubuntu: „Ktoś powiedział, że Ubuntu stanowi esencję człowieczeństwa. Ubuntu mówi w szczególności o tym, że nie możesz istnieć jako człowiek trwając w izolacji. Mówi o naszym wzajemnym powiązaniu. Nie możesz być w pełni człowiekiem samym z siebie. I kiedy posiadasz tę cechę (Ubuntu), wówczas stajesz się znany ze swej hojności. Zbyt często myślimy o sobie samych jako o wzajemnie od siebie oddzielonych indywidualach, podczas gdy jesteśmy ze sobą połączeni i cokolwiek uczynisz, ma to wpływ na cały świat. Kiedy czynisz dobro, to ono rozprzestrzenia się. Służy całej ludzkości”. „Osoba z Ubuntu jest otwarta i dostępna dla

innych, afirmująca innych ludzi. Nie czuje się zagrożona przez innych. Posiada szczególną pewność siebie wypływającą ze świadomości przynależności do większej całości. Czuje się poniżona, kiedy inni są poniżani, torturowani, czy w jakiś sposób prześladowani”.

Ubuntu traktuje ludzi jako integralną część ekosystemu, co wiąże się z poczuciem odpowiedzialności za podtrzymywanie zrównoważonego życia. W Ubuntu zasoby dzielone są wg zasad równości w obrębie i pomiędzy pokoleniami. Jest uczciwe i współczujące wobec każdego, stanowi zbiorowy szacunek dla ludzkiej godności. Filozofia Ubuntu zachęca zatem do szacunku wobec przyrody i ludzi.

O ile rasizm i inne wzajemne animozje dzielące ludzi były budowane świadomie i nieświadomie w wyniku różnych zaszłości, ale jako takie nie były czymś naturalnym, to wartości płynące z Ubuntu również mogą być budowane i wdrażane tym razem świadomie, aby ludzie czując wzajemną troskę i odpowiedzialność uczynili swoje życie bardziej zharmonizowanym, Tylko tak można zbudować prawdziwy dobrostan. Dzięki Uniwersalności Ubuntu inspiracja z niej płynąca może się rozlewać także w innych, nieafrykańskich kulturach nie ujmując żadnej z nich nic z ich wartości i unikalności.

Południowoafrykańskie powiedzenie, w podobnej wersji istniejące również w Kazachstanie mówi: „Pojedynczy patyk z miotły można złamać, ale nie tak łatwo złamać patyki zebrane razem”.

Opracowanie: Tomasz Nakonieczny

Źródło: LudyZiemi.blogspot.com

BIBLIOGRAFIA

1. <http://www.relandothompkins.com/philosophy/>

2.

<https://motivationinspirationandlife.wordpress.com/2012/06/02/>

ubuntu-i-am-what-i-am-because-of-who-we-all-are/

3.

<http://www.ubuntu.thiyagaraaj.com/Home/about-ubuntu/ubuntu-philosophy-meaning>

4.

<http://www.coe.int/t/dg4/cultureheritage/culture/Cities/Publication/BookCoE20-Chaplin.pdf>

5. <https://www.youtube.com/watch?v=Zf4hP3GkABI>